

Inflatie-illusie

In Europa gaat het debat over arbeid in de toekomstige informatiemaatschappij sinds het Bangemann-rapport vooral over de snelle deregulering van de informatievoorziening en de liberalisering van markten¹. In de meer liberale VS domineert daarentegen de vraag hoe de voordelen van de toepassing van nieuwe (informatie)technologie over werknemers worden verdeeld. Zullen hooggeschoolden zich de voordelen grotendeels gaan toe-eigenen in de vorm van hogere lonen, terwijl (laaggeschoolde) arbeiders het slachtoffer worden?

In meer academische termen: is er sprake van een 'skill-bias' in de ontwikkeling van nieuwe technologie, met name die van de computertechnologie? Dit zou een verklaring kunnen zijn voor de dramatische afname van de vraag naar ongeschoolde arbeid. In de VS (en ook het VK) leidde dit tot grotere loonverschillen waarbij de reële lonen van de laagst geschoolden onderhevig waren aan een scherpe daling. In Europa (en ook het VK) was een toename van de werkloosheid van met name de laagst geschoolden het gevolg.

Een van de eerste studies over dit onderwerp leek de inherente 'skill bias' van met name computertechnologie sterk te beamen². Uit econometrisch onderzoek op bedrijfsniveau bleek dat het gebruik van computers door werknemers gepaard ging met zo'n 18% hoger loon (wat Microsoft tot de advertentie-slogan aanzette: "We at Microsoft would like you to get a raise"). Recente Franse studies lijken echter weinig bewijs te vinden dat een (informatie)technologisch geïnspireerde 'skill bias' verantwoordelijk is voor de verandering in de vraag naar laag- en hooggeschoolden³. Het debat is dus nog niet voorbij.

Opvallend is echter dat in het debat rond de informatiemaatschappij nog slechts weinig economen, laat staan beleidsmakers, het aangedurfd hebben verklaringen te zoeken voor de huidige beperkte groei- en werkgelegenheidsimpulsen van informatietechnologie in het gevoerde macro-economische beleid en met name in de obsessie van centrale bankiers voor de 'officieel' gemeten inflatie en de vermeende inflatoire druk. Is er geen sprake van een toenemende 'inflation bias': een met de verdere informatisering van onze maatschappij toenemende overschatting van inflatie?

De informatisering van onze maatschappij weer spiegelt zich op dit ogenblik niet alleen in de beschikbaarheid van goedkopere informatieverwerkende apparatuur en dienstverlening, zoals computers, modems en faxen, maar ook in vele nieuwe mogelijkheden (zoals e-mail, elektronisch bankieren of mobiele telefonie) en een zich dramatisch verbeterende kwaliteit. Slechts een fractie van deze verbeteringen en nieuwe mogelijkheden wordt effectief gemeten. Dit is vooral het geval in de dienstensector, waar veelal conventies gebruikt worden om de reële output te meten. Dit leidt tot vrij paradoxale vaststellingen. Vol-

gens officiële statistieken is bij voorbeeld de groei in de totale factorproductiviteit in de Nederlandse informatiedienstensector over de afgelopen tien jaar gedaald! In de VS leidde correctie van de reële productiecijfers van de computerindustrie voor kwaliteitsverbeteringen enkele jaren geleden tot een herziening van het totale bbp met meer dan 1%. De 'reële' onderschatting van de totale productie, wat ik hier de 'inflatie-illusie' zou willen noemen, als gevolg van informatie-gereleteerde verbeteringen en vernieuwingen van producten en diensten is hier wellicht het tienvoudige van; de computerindustrie heeft immers een relatief kleine omvang.

Met de verdere verspreiding van informatiegoederen en -diensten neemt deze onderschatting steeds toe. In Amerikaanse monetaire kringen wordt er zelfs rekening mee gehouden dat de officiële consumentenprijsindex overschat zou zijn met zo'n 2 à 3% per jaar (wellicht is dit één van de redenen om de inflatie niet onder de 3% te drijven). Eerder dan van 'geldillusie', is er sprake van 'inflatie-illusie'.

Wat ook het precieze cijfer zou zijn, de beleidsimplicaties van zo'n 'inflatie-illusie' zijn mijns inziens dramatisch. Enerzijds betekent het voor Europese landen als Nederland met hoge reële interestvoeten, dat zij een anti-inflatoir monetair beleid aan het voeren zijn in een periode van deflatie; anderzijds confronteert het investeerders, vooral in de meest risicovolle, met prijsdalingen geconfronteerde informatiesector, met nog hogere reële interestvoeten dan nu al het geval is; ten slotte draagt koppeling van uitkeringen en overheidsalarissen aan een vermeende koopkrachtontwaarding bij aan het uit de hand lopen van de overheidsbegroting.

Geen wonder, zou je bijna denken, dat onze economieën de weg naar duurzame groei niet vinden, dat de investeringen ondanks de vele mogelijkheden die de toekomstige informatiemaatschappij biedt achterwege blijven, en dat de werkloosheid zo hoog blijft. Wake up, Duisenberg!

L.L.G. Soete

1. High Level Group on the Information Society, *Europe and the global information society*, Europese Commissie, Brussel, 1994.

2. A. Krueger, How computers have changed the wage structure: evidence from microdata, 1984-1989, *Quarterly Journal of Economics*, februari 1993, blz. 33-60.

3. Zie onder meer H. Entorf en F. Kramarz, *The impact of new technologies on wages: lessons from matching panels on employees and on their firms*, CREST Working Papers, nr. 9407, januari 1994 en D. Goux en E. Maurin, *Changes in the demand for labour in France: a study for the period 1970-93*, INSEE Working paper, april 1995.